

**RADU CIOBANU**

**Motivarea hotărârilor  
judecătorești, garanție a  
dreptului la un proces echitabil**

*Editura*  
**Hamangiu**  
**2025**

# CUPRINS

|                                                                                                                 |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>ABREVIERI</b>                                                                                                | <b>XI</b>  |
| <b>SUMAR</b>                                                                                                    | <b>XV</b>  |
| <b>INTRODUCERE</b>                                                                                              | <b>XIX</b> |
| <b>CAPITOLUL I. DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL</b>                                                              | <b>1</b>   |
| §1. Dreptul la un proces echitabil în dreptul internațional                                                     | 2          |
| 1.1. Aspecte introductive                                                                                       | 2          |
| 1.2. Declarația Universală a Drepturilor Omului                                                                 | 3          |
| 1.3. Pactul Internațional asupra Drepturilor Civile<br>și Politice                                              | 4          |
| 1.4. Convenția Europeană a Drepturilor Omului                                                                   | 5          |
| 1.5. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene                                                          | 7          |
| 1.6. Locul instrumentelor de drept internațional<br>în sistemul de drept intern al României                     | 9          |
| §2. Garanțiile prevăzute de art. 6 parag. (1) din Conv.E.D.O.                                                   | 13         |
| 2.1. Aspecte introductive                                                                                       | 13         |
| 2.2. Sfera de aplicare a dreptului la un proces echitabil<br>conform Convenției Europene a Drepturilor Omului   | 18         |
| 2.3. Garanțiile dreptului la un proces echitabil                                                                | 28         |
| 2.3.1. Garanții exprese ale procesului echitabil                                                                | 29         |
| 2.3.2. Garanțiile implicite ale procesului echitabil                                                            | 46         |
| §3. Caracterul de instrument viu al Convenției Europene a<br>Drepturilor Omului în materia procesului echitabil | 58         |
| 3.1. Limitele interpretării evolutive a Convenției Europene<br>a Drepturilor Omului                             | 61         |

|                                                                                           |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 3.2. Importanța interpretării actuale a Convenției<br>Europene a Drepturilor Omului _____ | 62 |
| 3.3. Evoluția dreptului la un proces echitabil _____                                      | 63 |
| §4. Reglementarea națională a dreptului la un proces<br>echitabil _____                   | 66 |
| §5. Concluzii ale prezentului capitol _____                                               | 70 |

|                                                                                                    |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>CAPITOLUL AL II-LEA. ASPECTE GENERALE PRIVIND<br/>MOTIVAREA HOTĂRĂRILOR JUDECĂTOREȘTI _____</b> | <b>73</b> |
| §1. Aspecte introductive _____                                                                     | 73        |
| §2. Motivarea hotărărilor judecătorești: definiție,<br>noțiune și scop _____                       | 76        |
| §3. Izvoarele obligației privind motivarea hotărărilor<br>judecătorești _____                      | 78        |
| 3.1. Izvoarele internaționale _____                                                                | 78        |
| 3.2. Izvoarele naționale _____                                                                     | 80        |
| §4. Necesitatea motivării hotărărilor judecătorești _____                                          | 82        |
| 4.1. Argumente în sprijinul motivării hotărărilor<br>judecătorești _____                           | 82        |
| 4.2. Argumente în sprijinul nemotivării hotărărilor<br>judecătorești _____                         | 87        |
| §5. Raționamentul juridic ca fundament al motivării<br>hotărărilor judecătorești _____             | 89        |
| 5.1. Raționamentul juridic deductiv _____                                                          | 91        |
| 5.2. Presumțiile legale și prezumțiile judiciare _____                                             | 92        |
| 5.3. Raționamentul juridic prin analogie _____                                                     | 94        |
| 5.4. Etapele raționamentului juridic _____                                                         | 96        |
| 5.5. Raționamentul juridic în dreptul comparat _____                                               | 98        |

|                                                                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §6. Opiniile separate sau concurente ca garanție a calității<br>motivării hotărârilor judecătorești _____                 | 100 |
| 6.1. Scopul opiniilor separate din cadrul hotărârilor<br>judecătorești _____                                              | 102 |
| 6.2. Argumente care susțin reglementarea opiniilor<br>separate ca garanție a motivării hotărârilor<br>judecătorești _____ | 103 |
| 6.3. Argumente împotriva opiniilor separate _____                                                                         | 105 |
| 6.4. Opiniile separate în dreptul național _____                                                                          | 107 |
| 6.5. Opiniile separate în unele state europene _____                                                                      | 112 |
| §7. Precedentul judiciar în dreptul comparat și importanța<br>sa asupra motivării hotărârilor judecătorești _____         | 119 |
| §8. Răspunderea disciplinară a judecătorilor ca garanție<br>a motivării hotărârilor judecătorești _____                   | 120 |
| §9. Concluzii ale prezentului capitol _____                                                                               | 126 |

### **CAPITOLUL AL III-LEA. MOTIVAREA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI, GARANȚIE A DREPTULUI LA UN PROCES ECHITABIL \_\_\_\_\_**

129

|                                                                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §1. Motivarea hotărârilor judecătorești ca obligație<br>pozitivă a statelor în aplicarea Convenției Europene a<br>Drepturilor Omului _____  | 131 |
| 1.1. Considerații generale privind obligațiile pozitive _____                                                                               | 131 |
| 1.2. Obligațiile pozitive ale statelor pentru garantarea<br>dreptului la un proces echitabil _____                                          | 137 |
| §2. Standarde rezultate din jurisprudența Curții Europene a<br>Drepturilor Omului sub aspectul motivării hotărârilor<br>judecătorești _____ | 139 |
| 2.1. Sfera de aplicare a obligației privind motivarea<br>hotărârilor judecătorești _____                                                    | 140 |

|                                                                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 2.2. Limitele în care Convenția Europeană a Drepturilor Omului poate analiza hotărârile instanțelor naționale _____                    | 141 |
| 2.3. Întinderea obligației privind motivarea hotărârilor judecătorești _____                                                           | 142 |
| 2.4. Hotărârile instanțelor de control judiciar _____                                                                                  | 147 |
| 2.5. Motivarea hotărârilor de către un judecător care nu a făcut parte din completul de judecată _____                                 | 149 |
| 2.6. Revirimentele de jurisprudență și practica neunitară a instanțelor naționale _____                                                | 152 |
| 2.7. Motivarea hotărârilor care nu soluționează fondul cauzei _____                                                                    | 156 |
| 2.8. Aspecte specifice materiei penale _____                                                                                           | 158 |
| §3. Impactul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului privind motivarea hotărârilor judecătorești în dreptul european _____ | 166 |
| §4. Concluzii ale prezentului capitol _____                                                                                            | 172 |

**CAPITOLUL AL IV-LEA. ASIMILAREA ÎN DREPTUL NAȚIONAL A STANDARDULUI CONVENȚIEI EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI PRIVIND MOTIVAREA HOTĂRĂRILOR JUDECĂTOREȘTI \_\_\_\_\_ 175**

|                                                                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §1. Cauze care afectează asimilarea standardului privind motivarea hotărârilor judecătorești _____                                 | 177 |
| 1.1. Volumul de activitate cu care se confruntă instanțele naționale _____                                                         | 178 |
| 1.2. Schemele subdimensionate ale instanțelor și posturile vacante _____                                                           | 181 |
| 1.3. Insuficiența personalului auxiliar de specialitate _____                                                                      | 182 |
| 1.4. Lipsa infrastructurii materiale și IT _____                                                                                   | 183 |
| 1.5. Cauzele subiective care afectează asimilarea standardului convențional sub aspectul motivării hotărârilor judecătorești _____ | 184 |

|                                                                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §2. Asimilarea standardului convențional sub aspectul motivării hotărârilor judecătorești _____                                                                        | 186 |
| 2.1. Marja de apreciere a statelor privind obligația de motivare a hotărârilor judecătorești _____                                                                     | 189 |
| 2.2. Asimilarea legislativă a standardului convențional sub aspectul motivării hotărârilor judecătorești _____                                                         | 194 |
| 2.2.1. Modificările aduse prin Codul de procedură civilă în vigoare _____                                                                                              | 194 |
| 2.2.2. Compatibilitatea modificărilor legislative recente cu dreptul la un proces echitabil _____                                                                      | 197 |
| 2.3. Asimilarea standardului convențional sub aspectul motivării hotărârilor judecătorești de către jurisprudența națională _____                                      | 205 |
| §3. Factori care influențează indirect motivarea hotărârilor judecătorești _____                                                                                       | 220 |
| 3.1. Principiul rolului activ al judecătorului _____                                                                                                                   | 222 |
| 3.2. Calitatea acțiunilor adresate spre soluționare instanțelor de judecată _____                                                                                      | 223 |
| §4. Consecințele lipsei motivării hotărârilor judecătorești _____                                                                                                      | 226 |
| 4.1. Calea de atac împotriva hotărârii _____                                                                                                                           | 226 |
| 4.2. Calea de atac împotriva considerentelor _____                                                                                                                     | 227 |
| 4.3. Efectele în dreptul intern ale constatării de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a încălcării obligației privind motivarea hotărârii judecătorești _____ | 228 |
| §5. Concluzii ale prezentului capitol _____                                                                                                                            | 232 |

## **CAPITOLUL AL V-LEA. CONCLUZII ȘI PROPUNERI**

|                                                                                                             |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>DE LEGE FERENDA</b> _____                                                                                | <b>239</b> |
| §1. Ce reprezintă echitatea din perspectiva obligației de motivare a hotărârilor judecătorești _____        | 241        |
| §2. Situația României în domeniul asimilării standardului privind motivarea hotărârilor judecătorești _____ | 244        |

|                                                                                          |                |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| §3. Propuneri practice și <i>de lege ferenda</i> _____                                   | 248            |
| 3.1. Propuneri pentru legiuitor _____                                                    | 248            |
| 3.2. Propuneri pentru sistemul judiciar _____                                            | 253            |
| 3.3. Propuneri pentru ceilalți participanți la actul<br>de justiție _____                | 256            |
| 3.4. Propuneri de bune practici în domeniul motivării<br>hotărârilor judecătorești _____ | 257            |
| <br><b>BIBLIOGRAFIE</b> _____                                                            | <br><b>263</b> |